

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Julkisen talouden suunnitelma 2023-2026

Johanna von Knorring, budjettineuvos, valtiovarainministeriö
13.5.2022
Tulevaisuusvaliokunta

Talouden näkymät ja finanssipolitiikan linja

- Reaktiona Venäjän hyökkäykselle Ukrainaan länsimaat ovat asettaneet talouspakotteita Venäjälle, minkä seurauksena Suomen talouskasvu hidastuu viennin ja teollisuustuotannon kautta.
- Ennusteessa oletetaan, että nyt olemassa olevat pakotteet jäävät voimaan puolin ja toisin. Keskeistä talouden kannalta on, että raaka-aineiden ja energian saatavuus Venäjältä Eurooppaan häiriintyy, mutta ei keskeydy.
- Kuluttajahintojen nousu vähentää ostovoimaa, ja lisääntynyt epävarmuus lykkää kulutusta.
- Palvelujen kulutus lisääntyy koronaepidemian hiipuesssa.
- Vienti ja teollisuustuotanto kasvavat hitaasti, koska
 - Suomen ulkomaankauppa Venäjän kanssa lähes loppuu
 - kerrannaisvaikutuksena vienti EU-maihin hidastuu
 - palveluiden vienti säilyy vahvana.
- Yksityisten investointien kasvu hidastuu, kun epävarmuus keskeyttää hankkeita ja lykkää niitä myöhemmäksi.
- Hallituksen päätökset kasvattavat julkista kulutusta ja investointeja.

Kansantalouden kehitys

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
BKT:n arvo, mrd. euroa	238,0	252,9	265,4	275,9	285,0	293,8	303,2
BKT, määrän muu- tos, %	-2,3	3,5	1,5	1,7	1,5	1,3	1,2
Työttömyysaste, %	7,7	7,7	7,2	6,8	6,6	6,5	6,4
Työllisyysaste, %	70,7	72,2	73,0	73,6	74,0	74,3	74,5
Kuluttajahintain- deksi, muutos-%	0,3	2,2	4,0	2,1	1,7	1,9	1,9
Pitkä korko, 10 v, %	-0,2	-0,1	0,4	0,6	0,7	0,8	0,9

Kehyspoikkeuslauseke

- Tätä julkisen talouden suunnitelmaa laadittaessa Euroopassa on sota. Tässä vakavassa ja merkittävästi muuttuneessa koko Eurooppaa koskettavassa turvallisuuspoliittisessa tilanteessa hallitus tekee seuraavan kehyspoikkeuksen:
- Tilanteeseen välittömästi liittyvät maanpuolustuksen, rajaturvallisuuden, kyberturvallisuuden välttämättömät menolisäykset katetaan kehyksen ulkopuolisina.
- Samoin Ukrainaan annettu apu, sotaa pakenevien ukrainalaisten auttaminen ja sotaan liittyvien pakotteiden välittömät vaikutukset valtion toiminnalle katetaan kehyksen ulkopuolisina.
- Kehyksen ulkopuolisina rahoitetaan myös vuosien 2022—2023 määräaikaista huoltovarmuuden kannalta välttämättömiä toimia, erityisesti investointeja, jotka samanaikaisesti sekä lisäävät kotimaista energiantuotantoa että tukevat uuden fossiilista energiaa korvaavan teknologian hyödyntämistä. Samoin näihin rinnastettavat äkillisen energiahintojen nousun takia tehtävät vuoden 2022 yksittäiset toimet sopeutumisen siirtymäajalla katetaan kehyksen ulkopuolelta.
- Myös Euroopan unionin tasolla kiinnitetään huomiota Venäjän hyökkäyksestä Ukrainaan johtuviin toimiin Ukrainan tukemiseksi ja sotaa pakenevien pakolaisten auttamiseksi sekä muihin sodasta aiheutuviin seurauksiin. Samoin energian hinnan nousu herättää huolta unionin tasolla. Kansallisia toimia toteutetaan ottaen huomioon myös unionin tason linjaukset ja toimet.

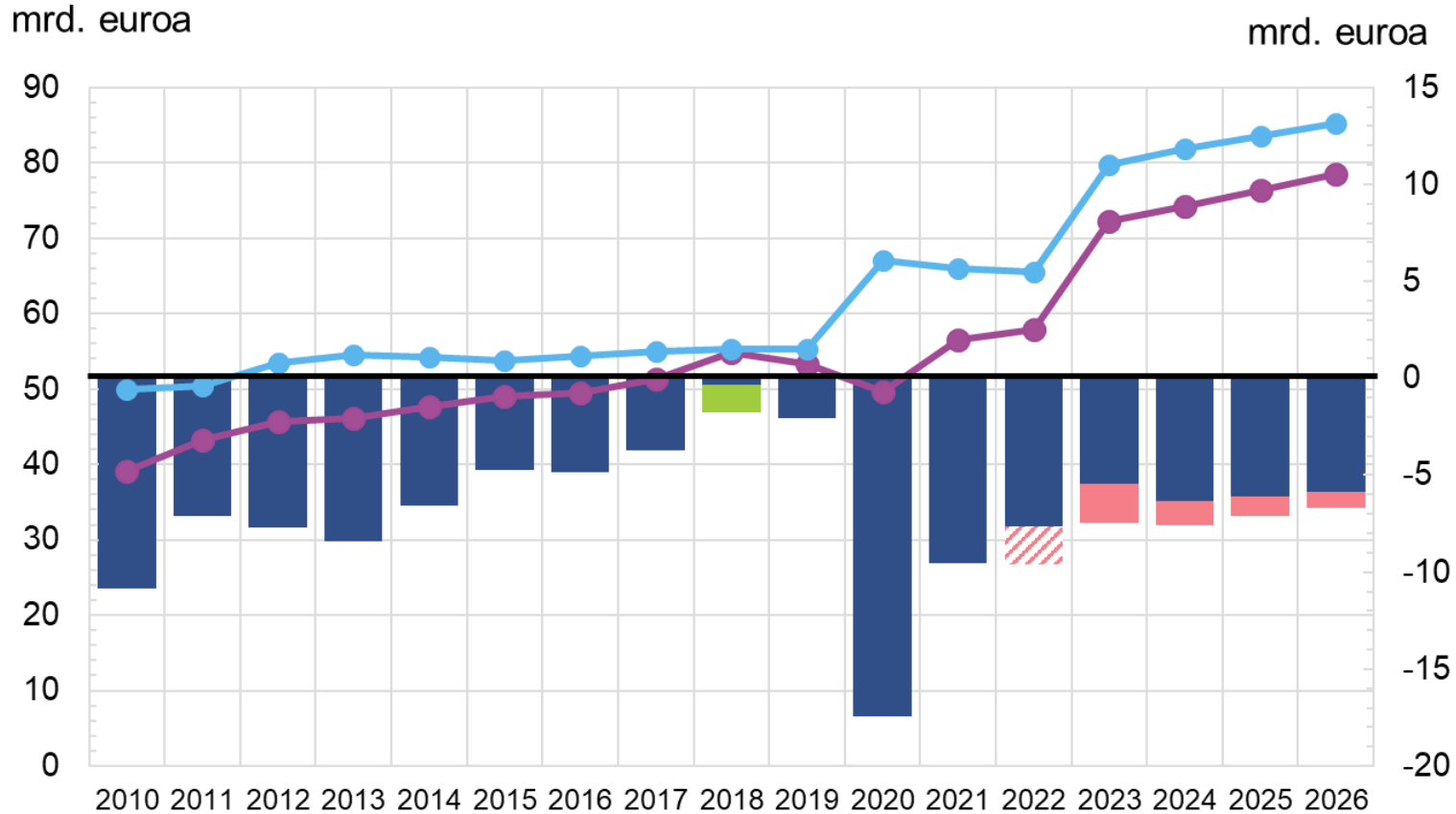
Uuden kehyspoikkeuslausekkeen määräraha-vaikutukset 2023–2026

Milj. euroa	2023	2024	2025	2026
Kyberturvallisuus	54	56	50	40
Rajaturvallisuus ja maanpuolustus	996	582	503	414
Maahanmuuttokokonaisuus	777	469	331	316
Huoltovarmuutta / vihreää siirtymää tukevat toimet	217	150	124	49
Energiahintojen nousun takia tehtävät toimet	8			
YHTEENSÄ (v. 2023-2026 yht. 5,1 mrd. euroa)	2 052	1 258	1 008	818

Vuosi 2023: Vaalikauden kehystä korotetaan poikkeuslausekkeesta johtuen 1 998 milj. eurolla (ei 2 052 milj. eurolla), sillä pieni osa maahanmuuttokokonaisuuden (etuus)menoista on jo lähtökohtaisesti kehysten ulkopuolisia menoja.

Poikkeuslausekkeen käyttö näkyy valtion budjettitalouden alijäämässä

Budjettitalouden tulot, menot ja tasapaino

* Vuoden 2022 osalta tasapaino LTA1 + JTS-riihen päätökset kehyksen poikkeuslausekkeen mukaisista menoista

- Kehyksen poikkeuslausekkeen mukaisten menojen osuus
- Tasapaino, oikea
- Menot ilman nettokoletuksia, vasen
- Tasapaino ilman jälleerahoitusluottojen takaisinmaksun aikaistamista
- Tulot ilman nettolainanottoa, vasen

Lähde: Valtiovarainministeriö 13.4.2022

Vihreän siirtymän kokonaisuus

- Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyksen vaikutuksiin varautumiseksi varautumisen ministerityöryhmä on linjannut energiaomavaraisuuden ja huoltovarmuuden vahvistamiseksi toimenpidekokonaisuudesta kohdistuen vuosille 2022—2023, jonka tavoitteena on nopeuttaa merkittäväällä tavalla irtautumista fossiilisesta energiasta sekä tukea uuden teknologian käyttöönottoa (vihreä siirtymä).
- Toimiin kuuluvat energiainvestointien vauhdittaminen, fossiilisista polttoaineista irtautuminen liikenteessä sekä pientalojen ja muiden asuinrakennusten lämmitysratkaisut.
- Edellä mainittujen toimenpiteiden kokonaisuus on näkyvä seuraavilla dioilla

Vihreän siirtymän määrärahalisäykset 1/2, milj. euroa

		2022	2023	2024	2025	2026
Energiainvestointien vauhdittaminen						
TEM	Energiatuki		20	60	50	20
TEM	Vetyhankkeet		20	60	50	20
TEM	Akkustrategian mukaiset investoinnit		10	20	15	5
YM	Tuulivoimaselvitykset		1,5			
TEM, VM, OM, YM	Vihreää siirtymää edistävien investointien luvituksen vauhdittaminen					
		5,6	13,6	10,1	9,1	4
Fossiilisista polttoaineista irtautuminen liikenteessä						
LVM	Hankintatuki täyssähköautoille, sis konversiot	9,5	3,5			
LVM	Hankintatuki sähkö- ja kaasukäyttöisille pakettiautoille	3	1,5			
LVM	Hankintatuki sähkö- ja kaasukäyttöisille kuorma-autoille	3	1			
YM	Yksityisen latausinfra tuki taloyhtiöille (YM)	20	10			
TEM	Liikennesähkön ja kaasun julkisen jakeluinfra tuki (TEM)	15	6,5			
MMM	Maaseutuyritysten energiainvestoinnit (biokaasuinvestoinnit)	10	10			

Vihreän siirtymän määrärahalisäykset 2/2, milj. euroa

		2022	2023	2024	2025	2026
	Pientalojen ja julkisten kiinteistöjen lämmitysratkaisut					
YM	Pientalojen öljylämmityksestä luopumisen avustus (sis. Avustuksen kohdentaminen myös maakaasulämmityksestä luopumiseen)	40	32			
YM	Avustus kuntien, seurakuntien ja yhdistysten öljy- ja kaasulämmityksestä luopumiseen	10	0			
YM	Asuinrakennusten energia-avustus (sisältäen laajennuksen matalalämpöiseen kaukolämpöön siirtymiseksi)	30	70			
TEM	ELY-keskusten toimintamenot avustusten käsittelytehtäviin	2,3	3			
	Fossiilista irtautuminen maataloudessa					
MMM	Investointituki mm. vaihtoehtoihin energialähteisiin, Makeran pääomitus	28				
MMM	Investointituki mm. biokaasumädätteiden kehittyneille käsittelytekniikoille.	7	7,5			
MMM	Ravinteiden kierrätyksen kokeiluohjelman lisärahoitukseen	3	6			
MMM	Kosteikkoviljely	0	30			
YM	Ravinne- ja energiavaraisuuden parantaminen ravinteita kierrättämällä, investointituki	7	18			
YM	Ravinne- ja energiavaraisuuden parantaminen ravinteita kierrättämällä: T&K-osuus	8	12			
	Yhteensä	201,4	276,1	150,1	124,1	49

Koronavirustilanteeseen liittyvät määrärahat

- Tähän mennessä on budjetoitu päätösperäisiä menolisäyksiä koronaan liittyen
 - 2020: 9,4 mrd. euroa
 - 2021: 6,0 mrd. euroa
 - 2022: 0,7 mrd. euroa
 - 2023: 0,1 mrd. euroa
 - 2024-2026: Noin 40 milj. euroa / vuosi

-> Yhteensä noin 16 mrd. euroa

- Tässä on mukana sekä suoraan koronasta johtuneet päätökset (esim. testaus, rokotteiden hankinta sekä kuntien valtionavustukset) että epäsuorasti koronaan liittyvät päätökset (kansantaloutta elvyttäviä toimenpiteitä).
- Toimilla on osaltaan pyritty pehmentämään koronapandemian vaikutusta kansalaisiin, työllisyyteen ja talouteen.
- Päätösperäisten toimien lisäksi suhdanteiden mukaan vaihtelevat menot, kuten työttömyysturvamenot, ovat toimineet ”vapaasti”.

Valtiontalouden menokehykseen on tehty useita poikkeuksia koronavirustilanteen johdosta

- Kehys ei rajoittanut menoja vuonna 2020.
- Vuodelle 2021 oli käytössä ylimääräinen kehysvaraus kertaluonteisiin ja finanssipoliittisesti pakollisiin koronavirustilanteesta aiheutuviin menotarpeisiin.
- Vuonna 2022 koronavirustilanteen takia päätettyjen julkisoikeudellisten rajoitustoimien ajanjaksolta toimijoille maksettavat korvaukset sekä työttömyysturvaa koskevat väliaikaiset muutokset katetaan kehysten ulkopuolisina menoina v. 2022, samoin kuin viranomaisten rajoitustoimista ja rajoitustoimista aiheutuvien korvausten toimeenpanosta aiheutuvat menot.
- Terveysturvallisuuden menot katetaan kehysten ulkopuolisina menoina 2021-2023.
- Kevään 2020 kehyspäätöksessä luokiteltiin poikkeuksellisesti kehysten ulkopuolelle kaksi yritysrahoituksen menokokonaisuutta.
- Poikkeusolojen mekanismi on ollut käytössä vuosina 2021 ja 2022 mahdollistaen 500 milj. euroa per vuosi kertaluonteisiin menoihin. Mahdollisuus poikkeusolojen mekanismiin sisältyi jo hallitusohjelman kehysääntöön.

Hiilineutraaliutta edistävät määrärahat 2022-2026

	KEHYS	KEHYS	KEHYS	KEHYS	KEHYS
HIILINEUTRAALI SUOMI - KESKEISET MÄÄRÄRAHAT	2022	2023	2024	2025	2026
Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi	933	1083	948	785	626
Suomi kokoaan suurempi maailmalla	346	364	366	361	408
Elinvoimainen Suomi	272	296	286	278	271
Liikenneverkon kehittäminen ja ylläpitäminen	384	254	220	204	197
Maatalous	685	718	615	614	614
YHTEENSÄ	2 621	2 716	2 435	2 242	2116

Hiilineutraaliutta edistävät määrärahat 2022-2026

- Edelliseen julkiseen talouden suunnitelmaan verrattuna määrärahat ovat kasvaneet merkittävästi: +938 me v. 2023, +718 me v. 2024 ja +567 me v. 2025.
- EU:n elpymis- ja palautumissuunnitelman määrärahat eivät sisältyneet vielä edelliseen julkisen talouden suunnitelmaan, joten ne ovat lisänneet määrärahoja.
- Lisäksi hallituksen päätökset panostaa vihreään siirtymään lisäävät kehyskauden menoja. Vaikka panostukset painottuvat vuosiin 2022 ja 2023, aiheutuu eräistä valtuusmenettelyistä ja htv-tarpeista menoja myös seuraavalle vaalikaudelle.
- Uuden EU-rakennerahastokauden seurauksena rakennerahastojen rahoituksesta kasvava osuus kohdistuu vähähiilisyyteen.
- Hiilineutraliutta edistävien määrärahojen tason alenemiseen kehyskaudella vaikuttaa elpymis- ja palautumissuunnitelman ja varautumisministerityöryhmän linjaaman rahoituksen alenemisen lisäksi mm. uusiutuvan energian tuotantotuen aleneminen.

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Kiitos!